

AYLAK ADAM VE NANA ROMANLARININ VAROLUŞÇULUK AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

COMPARISON OF AYLAK ADAM AND NANA FROM AN EXISTENTIAL POINT OF VIEW

СРАВНЕНИЕ РОМАНОВ “ПРАЗДНОШАТАЮЩИЙ ЧЕЛОВЕК” И “НАНА” С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ ЭКЗИСТЕНЦИАЛИЗМА

Yrd. Doç. Dr. Vedi AŞKAROĞLU*

Özet

Varoluşçuluk felsefesi, insanın evrendeki konumunu ve varlığını boş bir levha olarak dünyaya fırlatıldığı andan itibaren kendi kararları ve seçimleri doğrultusunda, özgür iradesine uygun bir biçimde şekillendirdiğini anlatır. Birey, dünyada tümü ile yalnızdır ve kararları ile seçimlerinden kendisi sorumludur. Karar ve seçimler onun kaderini oluşturur, çünkü varoluşçuluğa göre insanın özü önceden belirlenmemiştir. Bu açıdan, birey sınırsız bir özgürlüğe sahiptir, ancak özgürlük aynı zamanda kendi adına karar vermenin ağır sorumluluğunu da bireyin sırtına yükler. Sorumluluk duygusu ise bunaltıya neden olur. Birey, geçmişinde yaşamadığı gibi gelecek de onun sadece bir tasarım ve daha yaşanılmamış bir olgudur. Gerçek yalnızca şimdiki anda ve buradalık kavramındadır. Dasein olarak belirlenen şimdilik ve buradalık, hayatı zihnin üzerine anda damlayan atomların etkisine dönüştürür. İçinde bulunulan şimdiki an ve mekan, bireyin o andaki ruh haline, bakış açısına ve seçimlerine göre şekillenir ve birey kaderini her an yeniden kurma zorunluluğu hisseder.

Yusuf Atılğan'ın *Aylak Adam* ile Emile Zola'nın *Nana* adlı romanlarında Nana ve C. karakterleri varoluşçu bireyler olarak betimlenir. Her ikisi de farklı kültürlerle ait, farklı mekan ve zamanlarda varoluşlarını kuran kişilerdir. Zaman, kültür ve mekan farklılıklarına rağmen, Nana ve C. benzer birçok özelliğe sahiptir. Bu makalede, varoluşlarını, toplumdan, geçmişlerinden ve içinde buldukları sosyal ortamın değerlerinden bağımsız biçimde kurmaya çabalayan iki karakterin varoluşçu özellikleri kıyaslanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Aylak Adam*, *Nana*, Varoluşçuluk, Özgür İrade, Umutsuzluk, Yabancılaşma

---

* Ardahan Üniversitesi IBEF Öğretim Üyesi. Ardahan/TÜRKİYE
(vediaskaroglu@gmail.com)

Abstract

Existentialism focuses upon the position of the individual in the universe and how s/he determines his / her destiny in line with his free will, through his/her choices and decisions from the moment s/he is thrown into this world as a "*tabula rasa*". The individuals are completely alone in the world and they are responsible for their decisions and choices, which form their unique destinies, for these individuals, according to existentialism, have no "*a priori*" essence. Therefore, they have limitless freedom, but this also creates a great pressure on them, for they have to make decisions on their own. The feeling of responsibility, in return, leads to depression in the individuals. They do not live in the past, and the future is just a projection to be experienced. Reality can be constructed only in the present time and in the concept of hereness. These two concepts are known as "dasein", which transforms life into the effect of the atoms falling onto the mind at the present moment. The present moment and space the individual finds him/herself in is constructed in accordance with the mood of the individual as well as his/her point of view and choices, and so the individual feels the necessity / obligation to re-construct his / her destiny every moment.

C. in *Aylak Adam*, a novel by Yusuf Atılgan, and Nana in *Nana*, a novel by Emile Zola, are depicted as existential characters. These characters are from different cultures, times and spaces, in which they determine their existence in similar ways. Despite differences in culture, time and space, Nana and C. have many things in common. In this article, the existentialist features of these two characters are compared and contrasted, as they attempt to construct their identities and destinies free from society, their past and the social norms dictated by the communities they live in.

Key Words: Aylak Adam, Nana, Existentialism, Free Will, Hopelessness, Alienation.

АННОТАЦИЯ

В философия экзистенциализма указывается на бессмысленное существование человека во вселенной. Там же показано, как должен человек действовать на пути к независимости, усовершенствования, собственным решениям и выборов. индивид, во вселенной, является одиноким существом и сам отвечает за свои поступки и решения. Все его действия решают его же судьбу. По принципам экзистенциализма сущность человека заранее не определено. В этом отношении, индивиду дана безграничная свобода. Однако, совместно с этим, на него лежит тяжёлая ответственность для принятия собственных решения. Ответственность становится поводом тревоги. Для индивида, прожитая жизнь – это событие, а будущая жизнь – воображение. Реальность, это лишь только событие настоящего момента и места нахождения. Место и настоящий момент, как Дасейн, превращает жизнь как моментальное падение атомов на разум человека. В этот момент время и место, определяются по настоящему душевному положению, взглядов и выбором индивида. Он чувствует необходимость заново устроить свою судьбу.

В романах Юсуфа Атылгана "*Праздношатающий человек*" Эмиля Золя "*Нана*", Нана и С. описываются как индивиды экзистенциалисты. Обе принадлежат к разным культурам, устанавливают свой экзистенциализм в разное время, в разных местах. Не смотря на это, Нана и С. похожи друг на друга во многих чертах. В статье,

sравнивается экзисцентриализм двух разных характеров, представителей двух разных обществ и социальных ценностей.

Ключевые слова: Праздношатающий человек. Нана. свободная воля, отчаяние, отчуждение.

Giriş

İnsan, özgür iradeye sahip bir varlık olarak, hayatta karşısına çıkan olaylar zincirinde kendi adına seçimler yaparak kendi yazgısını şekillendirir. Üst/ün bir varlığın daha doğum öncesinde bireyin kaderini şekillendirmesine karşı çıkan varoluşçu filozof ve yazarların savunduğu ana ilkelerden birisi budur. Onlara göre, insanın evrendeki varlığını belirleyen ana unsur, özgür iradeye bağlı seçimleri kendisinin yapmasıdır. Seçimler, tümü ile bağımsızlığı imlediği gibi, seçimi yapmanın veya diğer seçenekleri tercih etmemenin getirdiği ağır bir yük olacak ve birey seçimlerinin sırtına yüklediği tüm sorumluluğu yaşamı boyunca taşımak zorunda kalacaktır. Deneyimlerin şekillendirdiği birey zihni kimi zaman doğru kararlar verse de, kimi zaman da yanlışlara eğilim gösterecektir. Yanlış seçimler yapmanın getireceği sorumluluk ise bireyi bunalıya sokabilecek ve yanlış kararların kaybettirdiği olanaklar ya da getirdiği yıkıcı olasılıklar her an bunalım yaşaması anlamına gelecektir.

Varoluşçuluk bunalıya neden olsa da bireyin kendi kararları doğrultusunda kendilik değerlerini inşa etmesinin de diğer adıdır. Bunu yaparken, diğer insanlardan tümü ile bağımsız bir konumda bulunmayan birey, toplum içinde başkalarının da kendi kararlarını verirken etkilenebileceği bir tür kısaç altındadır. Her bireyin özgürlüğü diğerlerinin çıkarları, kararları ya da seçimleri ile her zaman örtüşmeyebilir. İnsan kendini seçer ama her insan kendisini seçerse, yaptığı seçimlerin etkinliği ya da doğruluğu diğerlerinin de varlığı ile anlamlı/anlamsız hale gelebilir; *"İnsan kendi kendini seçer" dediğimizde, her birimizin kendi kendini seçmesini anlıyoruz bundan. Ama insan kendini seçerken bütün insanları da seçer. Kendini seçmesi bütün öbür insanları da seçmesi demektir aynı zamanda. Olmak istediğimiz kimseyi yaratırken, herkesin nasıl olması gerektiğini de tasarlarız. Hiçbir edimimiz yok ki, olmasını zorunlu saydığımız bir insan tasarımı (tasavvuru) doğurmasın bizde"* (Sartre; 2013:41). Varoluşçu insan, seçimlerini yaparken kiminle, nerede, ne zaman, ne kadar ya da nasıl bir birliklilik yaşayacağına karar vererek, koşulların dayatmasına karşı çıkar ve edilgen bir nesne olmaktan sıyrılarak etken bir özne konumuna yükselmeyi başarır.

Varoluşçuluk bireyin dünyada tek olduğunun farkına varmasıyla onu sistemin, değerlerin, kültürün bir parçası haline getiren durumlarla çatışmasını beraberinde getirir. Varoluşsal problemler hemen hemen her dönemde konu olarak işlenmiştir. Varoluşçuluk insanda varlığın özden önce gelmesidir. Var olan insan, özgürce kendini seçer ve seçimlerin sorumluluğunu taşıyarak özünü yaratır. Sartre *"Varoluş özden önce gelir"* (Sartre; 2013:66) tespiti ile Platon'dan günümüze kadar uzanan idea-nesne, öz-töz ya da öz-varlık gibi farklı kavramlar altında tartışılan insanın öz ve varoluş süreçlerini incelediğini gösterir.

Varoluş Çabası: Nana ve C.

Yusuf Atılgan'ın *Aylak Adam*'ı olan "C." karakteri ile Emile Zola'nın "Nana"sı varoluşçu insan tipolojileri olarak benzer özellikler taşırlar. Her iki kişi de koşulların elinde bir nesne olma konumundan uzaklaşarak, kendi verdikleri kararlar, yaptıkları seçimler, sözleri, birlikte olmayı istedikleri kişiler ve toplumda belirledikleri roller sayesinde kendi varoluşlarını ve dolayısı ile kaderlerini belirlemeye yönelen kişilerdir.

C. ve Nana bir kahraman olamayacak kadar sıradan bireylerdir. C. entellektüel ve santsal birikime sahip biridir ve babasından kalan para ile kendine göre başkalarının varlığı-

na rağmen yalnızlık içinde kurguladığı bir varlık alanı oluşturur. Nana ise yüksek sınıfa hitap eden bir fahişe ve kimi zaman ise Paris sokaklarında yürüyen sıradan birisidir. Onun kişilik betimlemesi anti-kahraman özelliklerine uygundur ve “doğanın bir gücü olarak, yaptığı kötülüklerin farkında değildir” (Eaguley; 1986:78). Gervaise Macquart’ın kızı olarak yoksul varoş bölgesinde doğan Nana, Paris’in üst sınıflarının cinsellikle ilgili derinlerinde yatan karanlık yönlerini, evrensel insan tipolojilerini yansıtacak biçimde davranışlar içine giren bir tür cinsel nesne olarak betimlenir; “Şehvetle yönlendirilen bedenler, ... Bu tür kadınlar onları terk edeceğinizi düşündüklerinde bir dakikalığına sizi mutlu eder. Bir dakika sonra ise, kendilerini size kabul ettirdiklerinde sizi aşağılamaya başlar. Çıplak erkeğin trajedisidir bu, kuyruğundan yakalanmıştır ve kadınlar duyarsızdır. Nana’da bir köpek sürüsü henüz kızışmamış bir kancığın peşinde koşar.” (Brown; 1992:199). Bu açıdan Nana’yı bir tür güzellik, cinsellik ve erkeğin bilinçaltı olarak yorumlamak gerekir. Roman- da tanımlanan dönemde, sınıflar arasında geçişkenlik neredeyse yoktur ve bu türden bir sınırın ihlalini yapabilecek neredeyse tek meslek grubu fahişelerdir; bu yüzden, Nana, sosyal açıdan katı bir yapının yansıması olan kast sisteminin derininde, sınıfsal farklılıkların ötesinde her insanda mevcut olan libidonun insanı istila eden gücünün göstergesine dönüşür. C. da kadınlarla birlikteliğinde libidonun etkisi altındadır ve sadece kısmen duygusal davranışlar sergiler. Her iki karakter de karşı cinsle olan ilişkilerinde sadece kendi seçimlerinin sonuçları ile ilgilenir ve toplumla uyumlu olma olasılığının ortaya çıktığı her ilişkide kaçma eğilimi gösterirler.

Nana, keskin gözlem gücü sayesinde, içine girmeyi başardığı ariktokrat sınıfın içindeki insanların sıradanlığını görür ve diğerlerinden onları ayıran niteliklerin insani özellikleri değil sadece maddi durumları ve aristokratik konumları olduğunu belirler. C. sürekli sokaklarda gezer, belirli mekanlarda oturarak insanların ruh hallerini ve davranışları gözlemleyerek onların sıradanlığına, yavanlığına ve düzene kendilerini kaptırdıklarına kanaat getirir. Nana’nın özgürlük seçimi ile C.’nin sıradanlaşmaya ve uyarca konumuna karşı çıkışı bu noktada örtüşür. Hem C. hem de Nana, insan doğasının sınıflara ya da maddi konuma göre şekillenmediğini ve evrensel bir geçerliliğe sahip olduğunu bilir; Nana, “vücudu, kalpsizliği ve zerafetsizliğiyle aptal; ne kötü, ne iyi ve tek gücü olan cinselliğiyle dayanılmaz güzel bir hayvan”dır (Knapp; 1980:47). Nana’nın üniforması içinde toplumsal kasti simgeleyen Kont Muffat’a saldırması, sadece Nana’nın nefret ettiği bir simgeyi karşı duyduğu öfkeyi göstermekle kalmaz, kendi yaşamının trajik konumuna neden olan erkek dünyasına karşı da bir saldırdır. C. da topluma karşı duyduğu tiksintinin yalnızlaştırdığı bir konumdadır ve bazen sırf var olduğunu hissedebilmek adına aykırı davranışlar girer ve örneğin taksicilerden dayak yemeyi göze alır. C. düzenli bir hayata köle olmuş sıradan insanın karşısında aykırı kişiliği ile bir duygu, düşünce ve davranış sürgünü iken; Nana, aristokrasinin çorba kasesindeki bir sinektir ve sadece çaresizliğinin intikamını almaya çabalar bir durumdadır. Nana, bu açıdan, aristokrasinin pek çok iç yüzünü ortaya çıkaran ve erkek dünyası içinde kendi varoluşunu kurmaya çalışan bir kadının, özellikle alt sınıfın neden olduğu birçok imkansızlık karşısında, varoluş çabasını anlatan bir romandır.

Aylak Adam ve *Nana* romanlarında, birbirine tezat, birbirinin varlığı ile diğerini sonlandırabilecek iki farklı varoluş mücadelesinin karşısında okur pek çok açıdan bu mücadeleyi izleme şansına sahiptir:

(1) Nana’nın bir fahişe olarak birlikte olduğu erkekler ve C.’nin duygusallıkla koşullanmış ama sonucu sadece cinsellikle biten ilişkileri bakımından kadın ile erkek dünyası arasındaki çatışma;

(2) C.'nin aylaklığı, bohem yaşantısı, düzenli bir ilişkiye, aileye, çocuklara, çalışmaya ve her gün yaşanan rutin yaşantıya karşı duyduğu tiksinti ile Nana'nın alt sınıflardan gelen yapısı ile yapmayı seçtiği fahişeliğin doğurduğu sonuçlar ve duygusallıktan uzak cinsellikle örülen ilişkilerinin aristokrat sınıfının kadın ve erkekleri arasında yarattığı gerilimle belirlenen sosyal normlar açısından alt ve üst sınıf çatışması;

(3) C.'nin geçmişinden getirdiği travmaların etkisinde olmasına rağmen, sahip olduğu maddi imkanların sefasını sürerek varlığını kurduğu dünya ile Nana'nın çocukluğundan getirdiği yokluk, yoksulluk ve doyumsuzluk hissini yarattığı madde tapınmacılığı ile duygusallık arasında hem içsel hem de bireyler düzeyindeki çatışma;

(4) tatmin edilmesi, yanıtlanması zor sorular soran C.'nin teyzesi Zehra ve babası arasında yaşanan ve C.'ya yıkım ve şiddet olarak yansıyan bir geçmişin kendisini kulak kaşınması, bacaklara düşkünlük, mavi gözlü kadınlara karşı tutku ve bıyıklı erkekler ile düzenli yaşamdan tiksinti biçiminde gösterdiği varlık bunaltısı ile Nana'nın yine sarhoş ve dayakçı babasından miras aldığı duygusal yıkımın yansıması olan erkek ve üst sınıf nefretiyle şekillenen akıl ile bilinçaltının dayattığı cinsel dürtüler arasındaki çatışma;

(5) Nana'da aristokrasinin, *Aylak Adam*'da ise toplumsal normların temsil ettiği uygarlığın öğretileri ile şekillenmiş uygar insan ile hem Nana hem de C.'nin simgelediği ilkel güdülerin denetimindeki hayvani yönünü koruyan birey arasındaki çatışma;

(6) Nana'da hem değerleri, yaşam biçimleri, sınıfsal konumları hem de kadına, erkeğe, cinselliğe, kurumlara yönelik bakış açılarının farklılaştırdığı proleterya ile aristokrasi arasındaki çatışma;

(7) Toplumun dayattığı kadercilik ile Nana ve C.'nin temsil ettiği varoluşçu insan tipolojisi arasındaki varoluş çatışması.

Bu çok yönlü çatışmalarda, pek çok kişi yara alır ve varoluş mücadelesi olanca şiddeti ile her iki roman boyunca işlenir.

Romanın başlarında Nana yoksuldur ve sokaklarda gezerken verdiği kararlar ve yaptığı seçimlerle Paris'in en ünlü / önemli fahişesi haline gelir, ancak yine kendi kararları ve seçimlerinin sonucu varoluş mücadelesine başladığı yer olan sokaklara geri döner. Hatalarından dersler çıkarmasını başardığında ise, fahişelikte merdivenleri tekrar tırmanarak kendine prenslerin ve kontların arasında önemli bir yer edinir. Bu yeni kazanım, onun bir aristokrata dönüşmesini, kendi kökenlerini ve ait olduğu işçi sınıfının tüm yoksunluğunu ve aşağılanmayı geride bırakmasını sağlamaz, kısacası bu bir sınıf değiştirme başarısı değildir. Yeni konum sadece cinsellikle elde edilmiş bir başarı olarak, Nana'nın erkek doğasının zayıflığı konusundaki fikirlerini varoluşsal mücadelede akılcı kullanmasının sonucu elde ettiği fiziksel bir durum, bir yerde bulunma ya da "dasein"dir. İnsan algısını yönlendirmeye yönelik bir referans / simge olarak kabul edilebilecek sanat (ya da romandaki öznel hali ile tiyatro), varoluş çabası içindeki Nana'nın insanları etkilemek ve kendine yeni bir alan yaratabilmek adına kullandığı önemli bir vasıta haline gelir.

Nana ve C. sürekli cinsel arzusunun kuşatması altındadır; onlar diğerlerine sahip olma peşinde iken diğerleri de onlara sahip olmak ister. Bu kuşatma, maddi boyutu ile Nana'da kendini gösterirken, çevresindeki erkeklerin dürtüleri tümü ile cinsel fantezilerle yönlendirilir. C.'da ise cinsel kuşatma sadece cinsellikle ilgili iken, onun çevresindeki kadınlar birlikteliği aile kurumu ve çocuklardan kurulan normatif bir kimliğe dönüştürme amacındadır. C. ve Nana'nın cinselliği bir tutku olmaktan uzaktır ve sadece bir varoluşçu insan tipinin kendini dünyada konumlandırma çabası olarak yorumlanabilir; "*Varoluşçu, tutkunun (ihtirasın) gücüne inanmaz. Güzel bir tutkunun, coşkunun bir sel gibi, insanı birtakım kaçınılmaz*

edimlere sürükleyeceğini düşünmez. Kötü edimler için bir özür kaynağı saymaz tutkuyu. Ancak şunu düşünür bu konuda: insan kendi tutkusundan sorumludur. Ayrıca, varoluşçu, insanın yeryüzünde kendisine yol gösterecek, önceden verilmiş bir işaret bulabileceğini de düşünmez. Böylesi bir işaretin ona bir yardımı dokunacağına aklı yatmaz da ondan. Her insanın bu işareti canının istediği gibi yorumlayacağını bilir de ondan..." (Sartre; 2013:47). Nana ve C. hiçbir ilişkide kendilerini tutkularına kaptırıp yaşamın duygu dünyasından imbiklenerek karşılıklarına çıkardığı dayatmacı kadere razı olmazlar.

Nana çevresindeki erkeklerin duygusalıklarına değer vermediği gibi onları aşagılar, duygusal tepkiler vermez ve har zaman kendi yalnız dünyasında aklının kurallarına göre kararlar verir. C. da ne B. ne Güler ne de Ayşe ile ilişkisinde duygunun esiri olmaz. Onlardan hoşlanır, ancak toplumsal normlar karşısında kendini akıntıya kaptırıp onların duygularına gerçek anlamda karşılık vermez. Toplumsal normların dayatmalarına kendi seçimleri ile ayak direyerek, bireysel varoluşunu gerçekleştirme peşine düşer. Nana'nın kararları birbirine eklenen bir dizi seçimlerle kendini serimler. Ya bir kişi ya da bir nesne hakkında kararlar vermek ve kendini acımasız dünyada var etmek zorundadır. Başlangıçta kararlarının nesnesi Fontan iken sonra işin içine Satin girer. Her iki durumda da başkalarına sahip olma dürtüsü ilişkilerin yozlaşmasına ve yıkıma neden olur. Fontan'a varoluşsal amaçları açısından duyduğu ihtiyaç, Nana'nın tüm hayatını değiştirir. O sadece sevgi, şefkat ve ilgi ile yönlendirilebilen bir birey değildir; hem erkekleri hem de onların sunacakları hayatı ve olanakları ister. Onun varoluşu, bu yüzden, hem insani hem de nesne boyutunda kendini kuma mücadelesinin yansımasına dönüşür. Çevresindeki erkekler ise Nana'yı geçici bir süreliğine değil, sonsuza dek elde etme uğraşındadır.

Nana ve C.'nin edilgenliğe düşerek birlikte oldukları insanların isteklerini kabul etmesi, bir bakıma varoluşunu kurmaya çabalayan bireyin karar ve seçimleri başka bir gücün eline bırakması anlamına gelecektir. C. ve Nana varoluşçu bireyler olarak hayatlarının tüm sorumluluğunu ellerinden bırakmaya yanaşmaz. Erkekler Nana ile kadınlar ise C. ile evlenmek isterler. C.'nin kadınları bir ev ve aileye, çocuklara, düzenli bir hayata ve romantik bir birlikteliğe yönelik düşler kurarken, C. bütün bunların çok uzağında onlarla sadece cinsel dürtülerini ve sosyal birliktelik ihtiyacını gidermenin peşindedir. Nana'nın çevresini kuşatan aşıkları ve hayranları, onun güzelliğine ve dişiliğine karşı büyük bir çekim duyar ve onu sonsuza kadar ellerinde bulundurmak isterler, ancak reddedildiklerinde ise tek eşliliğe razı olaraka onunla bir metres hayatı yaşamayı talep ederler. Fakat Nana, erkekleri elinde tutmayı tercih ederken, hayata tutunmanın yolunu açan kendi benliğini elden bırakmaz ve seçimlerinin tek yetkilisi ve sorumlusu olarak kalmayı sürdürür.

Varoluş serüveninde, Nana okura çok önemli bir heyecan sunar; bir türlü dizginlenemeyen bir ruh, sürekli maddi ve sınıfsal statü peşinde koşan bir kadın acaba toplumun dayattığı kabullere ne denli meydan okuyabilecek ve bu çatışmada ne kadar başarıya ulaşabilecektir? Romanda, Nana'nın varlık alanının sınırlarını belirleyebilecek tek şey, onun sürekli olarak korktuğu bedensel güzelliğini kaybetmesi, yani simgesel düzeydeki ölümdür. C.'nin durumunda ise C.'nin ölümü normlara uyarak her zaman nefret ettiği babasının yasantısına benzer bir konuma gelmektir. Ancak varoluşa kararların, seçimlerin çatışması başlı başına fiziki ya da ruhsal ölümle sonuçlanır: Nana kendisi ile cinsel ya da duygusal ilişkiye giren tüm erkekleri ilk başta kendisi ölüme sürükler. C. ise kendisi ile birlikte olan tüm kadınları terk eder. Tüm erkekler Nana'ya karşı bağımlı hale gelir ve ellerindeki tüm maddi imkanlar dışında duygusal olarak da kurumaya yüz tutarlar; ancak daha ileri düzeyde de intiharlar ve ölümler bu çatışmanın sonucu olarak ortaya çıkar; "*Nana mermerimsi teni ve hiçbir yara almadan tüm hayranlarını yıkıma uğratabilecek kadar güçlü cinsel doğası ile varoluş mücadelesinde zafere ulaşmayı başarır.*" (Barnett; 1989:100). Georges, acı

içinde kendini bıçaklarken, Nana'nın odasında sadece halı üzerindeki bir kan lekesine dönüşür. Vandeuvres ise intihar eder. Simgesel açıdan bu iki ölüm ve diğer kişilerin duygusal açıdan intiharları, Nana'yı acımasız bir varoluş serüvenindeki yamyama dönüştürür. C.'nin birlikte olduğu kadınları terk etmesi de onları sadece yaşamsal serüvende birer anı haline getirir.

Hem Nana hem de C. kendi varoluşu için gözünü kırpmadan diğerlerinin varlığını yok sayacak ya da yok edecek birer avcıya dönüşür. *Nana*'da okur kendini "*sadece her tarafını kuşatan bedenin varlığı ile değil aynı zamanda simge ve sembollerden arındırılmış bir metnin varoluşu söyleminin*" (De Man; 1979: 88) içinde bulur. Nana kendi mağarasına giren her erkeği yutabilecek kadar acımasız bir yamyam gibidir; "*Nana, müthiş ve sağlıklı bir bedeni olan, aptal gösterişsiz, kalpsiz, ne iyi ne de kötü ancak cinselliğinin gücü ile karşı konulamaz güzel bir hayvandır*" (Eaguley; 1986:47). C. ise hayatına giren tüm kadınların karşısında hayatın duygudan arındırılmış, kayıtsızlıkla mühürlenmiş bir simgesidir. Nana'nın erkeklere karşı kullandığı ana stratejisi onları cezp etmek ve daha sonra onlarla oyunlar oynamaktır. C. ise dünyanın imgesine dönüşen Zehra teyzesini bulmak adına kadınlarla cinsel ve duygusal oyunlar oynar ama hiçbirisi ile gerçek anlamda bir birliktelik yaşamaz. Nana, erkeklerin kendisi ile birlikte olmaları ve daha sonrasında ise ondan ayrılamamalarını sağlamak için onların duygusal ihtiyaçlarına yanıt vermeyerek, onların hem parasını hem de duygusal zaafalarını kullanır. C. da kadınların duygusal beklentilerini hiçe sayar ve duygusallaştıkları ya da uzun süreli birliktelik hayalleri kurdukları anda onları yüzüstü bırakır. Bilgisini ve zekasını kullanarak kadınları elde etmeyi başaran C. gibi; Nana kadınlığını kullanarak, erkekler için bir takıntıya dönüşür ve her zaman erkeklerin kendi istedikleri zaman gidebileceklerini hissettirir. Ancak bu davranışı bile, erkeklerin gitmemesini sağlayabilecek ve her an onun yanında bulunmalarına neden olacak bilinçli bir tercihin yansımasıdır. Muffat ve Philippe buna iyi birer örnektir. Muffat, kendini ona sevdirmek ve onunla birlikteliğini sürdürebilmek için her şeyini feda ederken, Philippe sırf onun yanında olmak adına hırsızlık yapar ve hapse atılır. C.'nin kadınlar üzerinde uyguladığı düşünsel ve duygusal güce benzer şekilde; Nana'nın erkekler üzerinde uyguladığı bu zihinsel güç onun varoluşunu sağlayan en önemli araçlardan birisidir. Nana "*cinsiyetini kurbanlarına karşı hissettiği tiksintiyle değişen sapkın, evhamlı ve duygusuz bir işkadını*" (Cousins; 1997:174) kimliği ile varoluşunu oluşturma yolunda önüne gelen her türlü engeli aşar. Yine Cousins'a göre, Nana varoluş yolunda sadece "*güçlü iradesi olan yıkıcı bir fahişe*"dir (1995:210). Onun cinsel tuzaklarından, bedeninden ve cinselliğinden kaçmayı başaramayan erkekler arzu içinde onun önünde diz çöküp köleleşirler. Ancak Nana kendi eliyle yarattığı tüm kaotik yıkımın altında kendisi de bir kurban dönüşür ve ölüm döşeginde tümü ile unutulur gider. Romanın kapak yazısı, *Nana*'yı şöyle tanımlar: "*Zola, kapitalist dünyada herkesin bir şey sattığını, ancak satacak bir şeyi olmayan kadınların bedenlerini sattığını, satacak bir şeyi olmayan erkeklerin de onurunu sattığını, kapitalizmin o erken döneminde gözlemlemiş, bu olguyu açığa çıkarmıştır. Nana, paranın ve yol açtığı entrikaların, başka bir deyişle insanın yabancılaşmasının en görkemli romanıdır.*" (Zola; 2007). Hem kadın hem de erkek, hem alt sınıf hem de üst sınıf insanlar tarafından, Nana karşı konulamaz, güçlü fakat toplum dışı davranışları ve normlara karşı başkaldırısı ile ölümcül biri olarak görülür. C. da hayatını şekillendiren arayışında başarısızlığa uğrar ve yalnızlık içinde bir hayata mahkum olur.

Aylak Adam romanında C. diğerlerinden farklı bir biçimde betimlenir. Sürekli sorgulamalar içinde yüzen bir zihin kendi iradesi dışında verilen ismi kabullenmez ve yazar tarafından sadece bir harfle simgelenir. Simgesel açıdan *Aylak Adam*'ın isimsizliği varoluşunu ve kimliğini kendisi kurmaya çalışan bir kişilik anlamına gelir. Hatta isminin hep C. olarak

kalması toplumun biçimlendirmesine karşı duruşun sürekliliğine işaret eder. Nana gibi C. da dünyaya gelmeyi özgür iradesi ile seçmemiştir; "*İnsanda—ama yalnız insanda—varoluş özden önce gelir. Bu demektir ki, insan önce vardır; sonra şöyle ya da böyle olur. Çünkü b, özünü kendi yaratır. Nasıl mı? Şöyle: Dünyaya atılarak, orada acı çekerek, savaşarak yavaş yavaş kendini belirler. Bu belirlenme yolu hiç kapanmaz, her zaman açıktır.*" (Sartre; 2013:10). C. ve Nana kendilerine önceden biçilmiş hayatın mengenelerine sıkışıp kalmak yerine kendi varoluşlarını büyük bir çaba içinde kurmaya girişirler; "*Varoluşçular, insanın nesneleştirilmesine,onun, doğanın, tarihin, toplumsal çevrenin, biyolojik ve fiziksel güçlerin ürünü bir nesne konumuna indirgenmesine itiraz ederlere bir özne olarak insanın emsalsizliğini vurgularlar.*" (Charlesworth; 1975:71). C. babasının mesleğini ve resmi eğitimi reddeder ve herhangi bir işte çalışmayı seçmez; "*Aylağım ben, demişti, param var. Hem yapacağım bir iş de yok.*" (Atılğan; 2012:27); "*İş yapamam ben; aylakım.*" (Atılğan; 2012:143). Nana yoksul bir işçinin kızı olarak üst sınıflar gibi yaşamının yolunu toplum kurallarını çiğnemek pahasına da olsa fahişelikte bulur.

C.'nin toplumla çatışmasının ana eksenini, sosyal ve ahlaki normlarla düzenli ve robotlaşmış kalıplara karşı çıkışı oluşturur; "*Ne yamansınız dökme kalıplarınızla; bir şeyi onlara uydurmadan rahat edemezsiniz.*" (Atılğan; 2012:10). Nana da ekonomik koşulların ve toplumun dayattığı ve alt sınıflara özgü yoksulluk, yoksunlukla bezenmiş kaderine başkaldırır; "*Kalıtımsal etkilerin yanı sıra, Nana'da dönemin dayattığı ölümcül gerçekler de önemli rol oynar. Louise, sıradışı bir fahişedir. Nana, varoluşu peşinden koşarken, yüksek kültüre ve tüketime düşkünlüğünün yanında kendi varoluşunu yıkıma uğratan tensel zevklerin bir kurbanıdır.*" (Brown; 1992:196). Bir işçi kızı olarak emek harcayarak geçimini sağlamayı seçmez ve meslek olarak fahişeliğe başlar. Kendisini aylak olarak belirleyen C. gibi, Nana'nın mesleki seçimi kendisine aittir. Kendi maddi değerini ve toplumsal konumunu kendisi belirlemenin peşine düşer; "*Bana değer verilmemesine katlanamam.'dedi. Sonra ağzına geleni söylemeye başladı. Tırnağı olmayacak bir sürü serseri evine dolmuştu. Bütün yemek boyunca ona aldırın olmamıştı. Kendisine küçümsediğini göstermek için iğrenç laflar etmişti. Kendini bu kadar sıkıntıya sokmasına değmezdi içerdekiler neden bu rezil topluluğu kapı dışarı etmesin ki?"* (Zola; 2007:111-112). C. gibi her an sorgulayan ve kararlar veren bir kişi olarak Nana, başkalarının düşüncesine, keyfine, isteklerine ya da dayatmalarına uyacak biri değildir ve hayatının merkezine kendisi dışında başka hiç kimseyi almaz.

Varoluşçu felsefenin öğretilerinden biri olan kendini koruma ve yalnızlaşma her iki roman karakterinin önemli özelliklerini belirler; "*Benim korkum serbesttir ve özgürlüğümü meydana koyar. Ben bütün özgürlüğümü korkumun içine koydum ve kendimi korkak olarak seçtim*" (Sartre; 2013:110). *Aylak Adam* romanının kahramanı C. dış dünyaya kapılarını kapalı tutar, zayıf bir varlıktır ve toplumun normlarına göre düşünüldüğünde ise hastalıklı düşüncelere sahip, iç dünyasında sorgulamalarının yarattığı sıkıntılı, bunalımlı bir kişilik olarak betimlenir; "*Kim bilir, iç sıkıntısı olmasa, belki insanlar işe gitmeyi unuturlardı, o böyle avuntu istemiyordu.*" (Atılğan; 2012:41). Nana romanında ise Nana, tam tersine dış kapalı bir kişilik değil toplumda var olmaya, kabul görmeye çalışan bir kişidir. Ancak, C.'nin toplumla ve dünya ile yaşadığı ontolojik uyumsuzluk Nana'nın eylemleri ile örtüşmese de amaçları açısından büyük benzerlikler taşır. Nana'nın dış dünya ile bu denli temas halinde olması hem mesleği gereğidir hem de sınıfsal kökenlere dayanır. Nana sürekli sosyal ortamlarda boy göstermesine rağmen, o da tıpkı C. gibi iç dünyasında derin bir yalnızlık içindedir. Her ikisi de toplumsal dayatmalara uyum göstermeyi reddeden sıkıntılı, bunalımlı ve yalnız bireylerdir; "*Son zamanlarda Nana'yı cehennem korkusu yiyip bitiriyordu. Bazı geceler böyle çocukça korkulara kapılır uyuyamazdı.*" (Zola; 2007:298).

Nana ve C. sadece toplumu ve normlarını değil kendi varoluşlarını da sürekli sorgular durumdadır. Varoluşunu sorgulayan insanın ise iç huzursuzluğa düşmesi neredeyse kaçınılmazdır çünkü varlık, dünya ve yaşam dediğimiz şey varoluşçuluğa göre amaçsız, anlamsız ve tümü ile gerekçesiz olduğundan saçmadır. Dünyanın tüm saçmalığına rağmen, varoluşçu insan tipi kendi kararlarını vermek ve dünyada anlamlı bir varlık haline gelmek için kendi köşesine çekilerek edilgen bir konumu kabullenmez; "*Çünkü bunaltı bir sürü olanakla yüz yüze getirir onları.. Ayrıca, varoluşçuluğun sözünü ettiği bu çeşit bir bunaltı, ancak sorumlulukla açıklanır; ancak bağladığı öbür insanlar karşısında doğruca beliren bir sorumlulukla anlaşılır. Görüldüğü üzere, bizi eylemden ayıran bir perde değildir bunaltı; tersine, bizi eylemle birleştiren, harekete götüren bir olaydır, eylemin bir parçasıdır.*" (Sartre; 2013:45). C. çevresindeki insanları her an sorgular. Değerleri eleştirir. İnsanların robotlaşmalarını, durağanlaşmalarını ve kendi kabuklarına çekilerek edilgen birer nesneye dönüşmelerini acınası bulur. Birlikte olduğu kadınların rüyalarını karşı çıkar ve kendi zihninin dayatmaları doğrultusunda esir düşmez. Tek sıkıntısı düşüncelerini istediği tarzda ve istediği bir kişi ile eyleme dönüştürememesidir. Nana da çocuğundan ayrı yaşamak zorunda kalır, onu sürekli özler ve hem kendisi hem de onun için iyi bir gelecek hazırlamak için kafasında tasarımlarla yaşar. O da C. gibi bir türlü düşüncelerini eyleme dökemez. C. ve Nana'nın benzer sıkıntılı, mutsuz, karamsar ruh halleri varoluş çabası içindeki bireyin tipik özellikleridir. Olumsuz duyguların kaynağı ise bireyin toplum ve dünya ile bir türlü kurmayı başaramadığı ontolojik bağın eksikliğidir. *Aylak Adam* romanında kalıplaşmaya, bağlanmaya ve tekdüzeliğe karşı olan C., özünü oluşturma sürecinde evliliğe tiksinti ve korku ile bakar. Evlilik kurumunu seçmez ve bu düşünceden sürekli kaçır. İlişkilerinde aradığı türden bir kişiye rastlamamasının bu kararında ve tavrında etkisi olması bir yana, yaşadıklarında öğrendiği ve mutsuzlukla özdeşleştirdiği bir kavram olması da önemlidir; "*— Adam bıkıp kaçsın, çocuklar kışpalazına tutulsunlar diye mi?" der demez, ürperirdi. Bu sözü başka bir yerde işitseydi "Bu kız beni eli paketlilerden biri yapmak istiyor. Onlar için yaradılmış. Benim aradığım değil o," diye düşünür, belki çeker giderdi.*" (Atılgan; 2012:69). *Nana* romanında da Nana evliliği tercih etmez. Bağlandığını, aşık olduğunu düşündüğü Fontan ile ayrıldıktan sonra başka erkeklerle birlikte olmaya devam eder.

C. ve Nana karakterlerinde, varoluş felsefesindeki insanın kendini çevreleyen olanaklardan istediği birini seçmesi yani insanın özgür olması ve sonucunda da kendi özünü kendisinin seçmesi söz konusudur; "*O özgürlüğü sebebiyle hangi kişilik ya da doğayı istiyorsa kendisi seçer ve buna bağlı olarak da değerlerini yaratır. Çünkü insanda varoluş, özden önce gelir*" (Sartre; 2013:14). Bağlanma kavramına uzak olan C. sadece bir kadına değil herhangi bir mekana bağlanmaktan da uzak durur. Bağlanmaya sebep olabilecek garsondan da berberden de uzak durur; "*Güler'le hep bu masada buluşmasınlar istiyordu. Alışmaktan korkuyordu. Böyle giderse bu masa sevgilerinin kutsal yeri olacaktı. Bir yerleri olması kötüydü. Buradaki garson öyle değildi. Konuşmağa yeltenmiyordu. Ayrırlarken masanın ucuna fazladan bıraktığı parayı alıyor, arkalarından, "güle güle" bile demiyordu. Dese, Güler'le beş sefer de bu aynı yerde değil, gene buna benzer, gireni çıkkanı bol bir başka pastanede buluşurlardı.*" (Atılgan; 2012:69). Nana da, C. gibi, çevresindeki hiçbir erkeğe bağlanmayı seçmez. Aşk, sevgi gibi duygular zaten ona göre değildir. Erkeklerle birlikte olmasının tek nedeni, geçmişinden kişiliğinde oluşturduğu aşağılık kompleksinin yansımalarıdır. O, aristokrasiye, erkeklere ve cinselliğe karşı bilinçaltında gizlenen bir nefret içindedir. Bu nefret duygusu, onun herhangi bir toplumsal değere, bir kişiye ya da bir kuruma bağlı olmasına, onlara yakınlık duymasına karşı duran en büyük engeldir.

Varoluşçu romanlarda mekanlar genellikle bunalımlı, karamsar, sıkıntılı roman kişilerle özdeşleşir. Roman kişilerinin içinde betimlendiği mekanlar çok sayıda insanın bulun-

duğu yerler olmasına rağmen, kalabalık içindeki yalnızlığı anlatan roman kişilerinin bunalması ve yalnızlığı ön plana çıkarılır. Varoluşçu kişiler yalnızdır; hayatlarının anlamlı olmasını sağlamaya çalışır; varoluş sancısı içindedir çünkü diğer insanlardan farklıdır. *Aylak Adam*'da C., İstanbul'un insan seliyle kaplanan sokaklarında, caddelerinde, otobüslerinde ya da eğlence mekanlarında yalnızlık içindedir; "*Birden kaldırımlardan taşan kalabalıkta onun da olabileceği aklıma geldi.*" (Atılğan; 2012:9). *Nana* romanında da durum pek farklı değildir. Nana'nın evi, misafir olarak gittiği evler, çalıştığı yer kalabalık ortamlardır. Tasvir edilen ortamlar daha çok gürültülü ve kapalı ortamlardır; "*Işıklar arasında kaynaşan kalabalık görüliyordu. Araba tekerleklerinin gürültüsü birden duruyor kapılar açılıyor, sonra gürültüyle kapanıyor, tiyatronun holüne bir yığın insan doluyor.*" (Zola; 2007:151). Labirent mekan özelliği taşıyan bu yerlerde, hem Nana hem de C. kendi varoluşsal kaygıları ve yalnızlık içinde hayatlarını sürdürür.

Aylak Adam romanında C. kendine uygun olan, kafasında ideal biçimde tasarladığı kadını bir türlü bulamaz. Sürekli zihninde Zehra teyzesine benzediğini düşündüğü bir kadını arar, fakat herhangi bir kadınla duygusal ya da cinsel bir yakınlaşma hissettiği anda o kadından uzaklaşır. Son olarak, hayallerindeki kadını bulduğunu düşünür, ancak o kadın otobüse biner ve gider. Aslında, bu bir rastlantı değildir, çünkü daha önceki ilişkilerinden yola çıkarak, C.'nin gerçekten de idealinde bir kadın olup olmadığı da kesin değildir. C. hayalindeki kadın diye tanımladığı kişi ile tanışıp, onunla bazı paylaşımlara girseydi bile, muhtemelen kısa sürede ondan uzaklaşmaya başlardı. C.'nin asıl sorunu aradığı kadını bulmak değil, zihninde bir kadın arayışı imgesini sürekli canlı tutmaktır. Eylemin veya diğer bir insanın varlığına tahammül bile edemeyen C.'nin, aşık olduğu bir kadın değil, sadece bir imgedir. Bu imge onun zihinsel boşluğunu her an canlı tutarak, hayatta bir amaç ve anlam olarak onun varoluşunu anlamlı kılacaktır. *Nana*'da da benzer bir durumla karşılaşırız. Nana, Georges ile yaşadığı aşk ilişkisinde her zaman hasret duyduğu bir yaşamı deneyimleme şansı yakalar. Ancak, bu ilişkisini kalıcı hale getirmek ya da anlamlı bir ilişkiyi daha da anlamlı kılmak adına herhangi bir edime girmez. Yaşadığı duygu, Georges'a bağlı ya da onun Nana açısından anlamlı oluşundan kaynaklanmaz, O sadece, C. gibi, çocukluğunda hissetmiş olduğu, kaygıdan uzak bir varoluşu tekrar hissetmek ister; "*Nana bu çocuğun kollarında on beş yaşını yeniden yaşıyordu... Küçük bir kızken bir gün kırdı, direğe bağlı bir keçi görmüştü; o zaman o duygular içinde belirmişti.*" (Zola; 2007:175). Gerçek bir duyguya bağlı kalmayı reddeden Nana, şarkı söyleyebilecek bir yeteneğe ya da rol yapabilecek bir özelliğe sahip olmamasına rağmen Variety tiyatrosunda bir oyuncu olmayı başarır, çünkü hem kararlılığı hem de erkekleri baştan çıkaran cinsel bir cazibesi vardır. Alexander Sesonke Nana'yı "*insan kılığında girmiş cinsellik, bir tür tanrıça ya da Muffet'in şüphelendiği gibi, bir şeytan*" olarak tanımlarken, onun "*asla bir erkeğe ya da duygulara sadık kalamayan, erklere karşı doyurulamaz bir açlığı olan*" (1980:23) bir tür değer yamyamı olduğunu düşünür. İzleyicileri ekonomik anlamda üst sınıfı oluşturan kişilerin yanı sıra prensleri de içerir. Nana, kendi çıkarları doğrultusunda, bir erkekte ne alacağını bilmeden, onunla asla ilgilenmez. Bu yüzden Kont Muffet başlangıçta kendisine pek ilgi çekici görünmez, çünkü Nana'nın bulunduğu dünyaya daha yeni gelmiştir. Bir süreliğine, kendisi gibi oyuncu olan Fontan'la birlikte yaşamak için gittikten sonra, Nana tiyatroya geri döner ve bu sefer kendisine verilen rol yerine, yeni oyunda dürüst bir kadının rolünü oynamaya kararlıdır. Muffat, onun dikkatini çekmek ve kendisiyle birlikte olmasını sağlamak için, Nana'ya kent merkezinde bir ev ve arzu ettiği diğer bir çok şeyi teklif eder. Nana, Muffat'ı, istediği rolü kapmak için bir araç olarak kullanır ve ondan istediği pek çok şeyi alabileceğini bildiğinden teklifini kabul eder. Rol konusunda işler istediği gibi gitmez, çünkü ne kadar çabalarsa çabalasın dürüst bir kadın rolünü beceremez. Günlük yaşamında

hiç zorlanmadan bir erkeği tavırları ve sözleriyle cezbetmeyi başarabilen Nana'nın bu başarısızlığı sembolik açıdan önemlidir. Nana, günlük yaşamın gerçekliğinde kendi senaryosunu yazdığı kaderin varoluş serüveninde ustadır çünkü yaşamı tümü ile kendine özgü kararlar ve seçimler etrafında şekillenirken, kurgu dünyasında başarılı değildir çünkü senaryoda-ki rol, sözler ve kararlar kendisi dışındaki birileri tarafından verilmiştir.

Varoluşçu kişiler olarak, hem Nana hem de C. hayatın içinde kendi kaderlerini çizirken, sorumluluk duygusunu taşımazlar. Nana, maddi koşullarını iyileştirmek ve oğluna daha iyi bir gelecek hazırlama bahanesiyle, onu yanına almaz; "*Analık tutkusu çilginliğe varacak bir hal aldı. Oğlunu güneşe çıkartıp debelenişini seyrediyor; prensler gibi giydirdikten sonra çocukla birlikte otların üstünde yuvarlanıyor; hemen ardından da Louiset'nin kendisinininkine bitişik odada yatmasını istiyordu.*" (Zola; 2007:175). Oğluna karşı düşkünlüğü, Zola tarafından muhtemelen kadın doğasını gerçeğine sadık kalarak anlatma kaygısından dolayı determinist ilkelere uygun biçimde işlenir. Ancak, arada bir hissettiği duygulara karşın, Nana hiçbir zaman oğlu ile gerçek bir anne gibi ilgilenmez. Nana, aynı şekilde, Fontan'a bağlandığını düşünür fakat ayrıldıklarında yine kaygısızca eski yaşantısına kaldığı yerden devam eder. Cinselliğini, duygularını işe karıştırmadan para kazanmak amacıyla erkeklere sunar ve farklı insanlarla zaman geçirir. Hem Nana hem de C. hayatlarında yaptıkları seçimleri haklı çıkarma peşindedir. Varoluşçu insan tipi, yaptıklarına, seçimlerine ve duygularına her zaman bir kılıf arama eğilimindedir; "*Onlar, düşkünlüklerine katlanmanın, yenilgilerini benimsemenin bir yolunu bulurlar yine de. Dört elle sarıldıkları bu biricik yol şudur: «Neyleyeyim, koşullar (şartlar) yar olmadı bana; oysa şimdikinden daha büyük bir değerim vardı benim. Öyle derin aşklar geçirmedim, köklü dostluklar kuramadımsa, sevgime lâyık bir kadınla ve arkadaşlığımıza uyar bir erkekle karşılaşamadımsa, bunun için boş vakti ve esenliği elde edemedim de ondan. Uğurlarına varımı yoğunumu vereceğim çocuklarım olmadıysa, hayatımı birlikte kurabileceğim birini bulamadım da ondan. Görüyorsunuz ki beni, değerli kılacak bir yığın dilek, eğilim ve olanak kullanılmadan, taptaze içimde kaldılar. Bir sıra basit edim onların dışarı çıkmasını önledi.*" (Sartre,2013:55-56). Sartre'in belirlediği insan tam olarak Nana ve C. karakterlerinde gözlemlenebilir. *Aylak Adam*'da C., kadınlarla birlikte olur fakat onlarla evlenme fikrini düşünmez. Evliliğe öznel bir bakış açısıyla bakar ve gerekliliğine inanmaz. Nana ise güzelliği ile erkekleri etkiler ve onları peşinden sürükler. Zola, Nana'yı bu açıdan bir tür sineğe benzetir. "*Onunla birlikte halkın arasında yaygın olan ahlaksızlık, burjuvaziye sıçrayıp onu da bozuyordu. Pisliğin üzerinden havalanıp hayvan leşleri üzerinde uçuşan, mücevher parıltısıyla parlayıp penceresinden girdiği sarayda üstlerine konduğu erkekleri zehirleyen, güneş renginde bir sinek*" (Zola; 2007:188) olarak betimlenen Nana, toplumsal rolleri bakımından olduğu kadar, kişilik özellikleri yüzünden de sadece başkalarının bedenlerini kullanarak, onları cezp ederek ve zaafalarını kullanarak kendi varlığını sürdüren renkli bir "sinek" olarak sunulur; Nana'da, "*alçak gönüllük alçaltılır, imgeler çarpıtılır, olasılıklar yıkılır, ideoloji kovulur, tabular yıkılır ahlaki normlar kurban edilir, iyilik çarpmıha gerilir ve varoluşun mumları yakılır*" (Barnett; 1989:95). Nana, kendi varoluşu uğruna diğerlerinin varlığını hiç önemsemez ve birlikte olduğu erkeklerden sürekli bir çıkar sağlamanın peşindedir. Muffat'ın parası kısa sürede tükenir ve Nana ona büyük bir kayıtsızlıkla sırtını döner. Vandeuves son parasını Nana'ya harcar ve iflas eder. Son at yarışında tüm servetini kaybettikten sonra, ahırda kendini atlarıyla birlikte yakarak intihar eder. Diğer pek çok erkek, ellerindeki tüm maddi imkanları kaybedene kadar Nana'nın dünyasında yer almayı başarır ve üstelik onun gibi birisi tarafından mahvedilmekten de tuhaf bir haz alırlar. Georges, yeterli maddi imkanlara sahip değildir. Nana'ya umutsuzca aşık olur, ancak annesi Nana'nın talep ettiği parayı kendisine vermediği için Nana tarafından reddedilir. Kardeşi Philippe'yi kıskanır ve çaresizlik içinde

Nana'nın makasını kullanarak intihara kalkışır. Annesinin tüm çabalarına rağmen ölmekten kurtulamaz. Kardeşi Philippe hapse girer çünkü yine aynı nedenden dolayı hırsızlık yapar. Bankacı Steiner da aynı kaderi paylaşır ve o da Nana'nın varoluş serüveninde kurbanlar listesine eklenir. Nana, Georges'un ölümünde herkes tarafından suçlanır ve onun yaptığı acımasız eylemler sonucunda bir çok erkeğin hayatının yıkıldığı iddia edilir. Ancak Nana, kendi kararlarının ve seçimlerinin bir çok erkeğin trajedisinden sorumlu olamayacağını, ille de bir sorumlu aranacaksa toplumu ve değerlerini işaret eder.

Sonuç

Geçmişinin kötü dayatmalarından dolayı fahişeliği varoluşunun en önemli seçimi haline getiren Nana, arzularının önünde engel teşkil ettiğini düşündüğü toplumsal kurallara karşı derin bir öfke içindedir. C. da geçmişinin olumsuz izlerini kendi varoluşundaki seçimlerinde derin bir biçimde hissediyor. Nana, tüm ekonomik fırsatlara rağmen erkeklerle sadece şehvete ve maddi çıkarıya dayalı ilişkiler yaşarken, C. kadınlarla aradığı ilişkiyi bir türlü kurmayı başaramaz. Evlilik konusunda C.'nin yaşadığı ikilemler bir çocukluk dönemi travmasından etkilenmiş de tümüyle varoluşçu insanın kendi kaderini kendi seçimleri ile şekillendirmesi biçimindedir. Nana da hayatın dayatmalarına karşı edilgen bir rol benimsemek yerine, C. gibi kendi kaderini kendi kararlarıyla oluşturmayı seçer. Her ikisi sadece diğer cinsle ilişkileri açısından değil, evlilik ve diğer toplumsal norm ve kurumlar konusunda aynı / benzer tavırlar geliştirir. Nana, çok eşliliği seçerken ve annelik duygusuna bir tür nefret ve tiksinti ile bakarken; C. da çok eşlidir ve baba olma fikrine aşığılaşma ile yaklaşır.

Nana, yaşadığı çocukluk ve genç kızlık dönemlerindeki trajedilerin bilincinde ve bilinçaltısında oluşturduğu olumsuz birikimi erkeklere ve topluma karşı bir tür nefret, öç alma duygusu ve kayıtsızlıkla yaşamına aksettirir. C. ise, toplumsal normlardan nefret eder ve sürekli insanların tekdüze yaşamını, geçim derdinde koşturmalarını, aşk ve sevgi konusundaki tavırlarını aşığılaşmayla eleştirir. C. birlikte olduğu kadınlar, kendisinden düzenli bir hayat talep ettiklerinde, onlardan uzaklaşır ve kısa sürede ilişkisini bitirir. Nana ise, birlikte olduğu erkekleri, maddi ve duygusal açıdan son damlasına kadar sömürdükten sonra, onlara acımasız bir kayıtsızlıkla yol verir.

Toplumsal üretim açısından da Nana ve C. birbirine benzerler. Nana, herhangi bir ekonomik üretime girmez ve sadece bedenini cinsel bir nesne konumuna sokarak varlığını sürdürürken, C. toplumun kabul ettiği bir işe, uğraşa, mesleğe sahip olma normuna aykırı biridir ve sadece bir aylaktır. Her ikisi de bu açıdan toplumun yerleşik değer algılarına karşı örnek kişiler olmaktan uzaktırlar. Nana, bir fahişe olarak, içinde yaşadığı aristokrat dünyaya karşı bir tehdittir. Aynı şekilde C. da bir aylak ve evlilik karşıtı bir bohem olarak, toplumun ve normatif yaşamı arzulayan kadınların istemeyeceği türden bir insandır.

Nana, ataerkil bir toplumda, kadının cinsel, ahlaki ve kurumsal normlarına karşı duran gücün bir simgesine dönüşür. Üretken, doğurgan doğasına aykırı bir hayat sürerken, önüne gelen her türlü engeli ezerek geçer. Doğasına karşı yabancılaşmanın somut bir göstergesi olarak, maddileşen dünya algısının bedene bürünmüş biçimine dönüşür. C. da hem aylaklığı hem de evliliği reddetmesi bakımından dölleyici, doğurgan doğasına aykırı davranır ve çoraklaşmanın, kısırlığın ve gelecek yitiminin simgesi haline dönüşür. Her ikisi de topluma uyarıcılığı bir ön kabul olarak gören dünyanın aykırı kişileridir. Bu yüzden Nana, başarıya, şöhrete ve paraya rağmen bir türlü aristokrasinin kabul ettiği biri olamazken, C. da göreceli maddi konumuna ve entellektüel yapısına rağmen yaşam tarzı, seçimleri ve aykırı sorgulamaları yüzünden toplum dışı birisidir.

Kaynakça

Atılğan, Yusuf. **Aylak Adam**, İstanbul: YKY, 2012.

Barnett, Richard-Laurent. "*Fleshing out Meaning: Of Poetic Disembodiment in Zola's "Nana"*", SubStance, Vol. 18, No. 3, Issue 60: Special Issue: Writing the Real (1989), pp. 95-104.

Brown, Frederick. "*Zola and the Making of "Nana"*". The Hudson Review, Vol. 45, No. 2, Summer, 1992, pp. 191-217.

Charlesworth, Max J. **The Existentialists and Jean-Paul Sartre**. St Lucia, QLD, Australia, 1975.

Cousins, Russell. "Sanitizing Zola: Dorothy Arzner's Problematic *Nana*." *Literature Film Quarterly* 23.2, 1995, pp. 209-215.

_____. "Revamping *Nana* as a Star Vehicle: the Christian Jaque/ Martine Carol

screen version." *Excavatio* 9, 1997, pp. 173-182.

De Man, Paul. *Allegories of Reading*. New Haven: Yale University Press, 1979.

Eaguley, David. *Critical Essays on Emile Zola*. Boston: G. K. Hall, 1986.

Knapp, B. L. *Emile Zola*. New York: Frederick Ungar Publishing Co., 1980.

Sartre, Jean Paul. *Varoluşçuluk*. (Çev. A. Bezirci), İstanbul: Say yayınları, 2013.

Sensonske, Alexander. *The French Films, 1924-1939*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1980.

Zola, Emile. *Nana*, İstanbul: Akvaryum yayınevi, 2007.